

Porin kaupungin ja kaupunkikonsernin

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

KH 27.1.2014, KV 10.2.2014

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	2
2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus ja tavoitteet.....	2
3. Vastuut ja työnjako.....	3
4. Sisäisen valvonnan ja riskeistä raportointi.....	4

1. Johdanto

Tässä dokumentissa määritellään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet Porin kaupunkikonsernissa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen koskee koko kaupunkikonsernia ja sen eri organisaatiotasoja.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perustana ovat kuntalaki, kaupunginvaltuuston hyväksymät hallintosääntö, taloussääntö ja johtosäännöt sekä myös kaupunginvaltuuston hyväksymät ohjeet (konserniohje, corporate governance –ohje ym.). Lisäksi toimintaa määrittelee Pori 2020 strategia, jossa on asetettu kaupungin toiminnan tavoitteet.

Kuntalain 13 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Lain muutoksen taustalla on lainsäätäjän halu vahvistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asemaa kuntalaissa ja kuntien hallinnossa.

Tavoitteellinen, hyvä johtaminen ja ylimmän johdon tuki ovat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan onnistumisen ehdoton edellytys.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus ja tavoitteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on vahvistaa hyvää johtamis- ja hallintotapaa Porin kaupunkikonsernissa.

Sisäinen valvonta on olennainen osa johtamista. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäistä valvontaa sisältyy kaikkiin kunnan toimintoihin.

Sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa, että asetetut tavoitteet saavutetaan, toiminta on lakien, sääntöjen, ohjeiden ja päätösten mukaista, voimavarat ovat tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu sekä johdon saama informaatio on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista.

Riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan, että kaupunkikonsernin toimintaan vaikuttavat riskit tunnistetaan, niitä arvioidaan ja seurataan. Riskienhallinnan tarkoituksena on minimoida tunnistetuista riskeistä kaupungille mahdollisesti aiheutuvat menetykset.

Toimialasta riippumatta kunkin viraston, laitoksen tai tytäryhteisön toimintaan vaikuttavat yleensä mm. strategiset riskit, operatiiviset riskit, rahoitusriskit ja vahinkoriskit. Kokonaisvaltaisessa riskienhallinnassa tarkastelun kohde on yleensä strategisten tavoitteiden saavuttamisessa: kaupunki pyrkii ymmärtämään, miten se voisi parhaiten varmistaa strategisiin tavoitteisiin pääsyn estämällä uhat ja hyödyntämällä mahdollisuudet.

Riskienhallinnan avulla on mahdollista lisätä kaupungin tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyttä. Porin kaupunki ja sen eri hallintokunnat (liikelaitokset, virastot lautakuntineen tai johtokuntineen sekä konsernihallinto) kohtaavat sisäisiä ja ulkoisia

tekijöitä ja vaikutteita, joiden takia on epävarmaa, saavuttaako kaupunki tavoitteitaan halutussa aikataulussa tai ollenkaan. Tämän epävarmuuden vaikutusta organisaation tavoitteisiin kutsutaan riskiksi. Riskienhallinnan toteuttamisen avulla varmistetaan kaupungin strategian mukainen toiminta ja tavoitteiden hallittu saavuttaminen muuttuvassa toimintaympäristössä erilaiset riskit huomioiden.

Lähtökohtaisesti riskit kohdataan ja hallitaan operatiivisella tasolla, jolloin yksittäiset inhimilliset teot voivat joko estää tai aiheuttaa riskin toteutumisen. Mm. koulutuksella voidaan osaltaan parantaa kaupunkikonsernin riskienhallintakulttuuria.

Sisäinen tarkastus on osa kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja kaupunginjohtajat käyttävät valvontatoimissaan. Sisäinen tarkastus on operatiivista tarkastustoimintaa, sisäisen valvonnan tulisi olla osa organisaation päivittäisiä toimintoja.

3. Vastuut ja työnjako

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta operatiivisena toimintana kuuluvat kaupunginhallitukselle, kaupunginjohtajalle sekä kunnan muulle johdolle.

Kaupunginhallituksen, kaupunginhallituksen konsernijaoston, lauta- ja johtokuntien, virastopäälliköiden, yksiköiden esimiesten ja konserniyhteisöiden toimielimien tulee huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tahoillaan.

Edellä mainittujen vastuutahojen keskinäinen vastuunjako määräytyy pitkälti johtosääntöjen ja ohjeistuksen perusteella, kuten Corporate Governance ja konserniohje.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut ja työnjako Porin kaupunkikonsernissa ovat:

Kaupunginvaltuusto päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kaupunginhallitus vastaa siitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta muodostavat toimivan ja kattavan kokonaisuuden.

Toimielin (lauta- ja johtokunnat) vastaa omalla hallinnonalallaan, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet tulevat täytetyiksi; viranhaltijaorganisaation tehtävänä on luoda ja ylläpitää konkreettiset muodot ja toteuttamisvälineet sisäiselle valvonnalle ja riskienhallinnalle.

Kaupunginjohtaja ja muu konsernijohto vastaavat siitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty kaupunkikonsernissa. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä kunkin yhteisön hallitus vastaa yhteisön sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta lainsäädännön ja oman ohjeistuksensa mukaisesti.

Virastopäälliköt ja liikelaitosten johtajat vastaavat siitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty riittävässä laajuudessa toimintaan nähden. Sisäisen valvonnan ja

riskienhallinnan vastuut kohdistuvat yleisten toimivaltuuksien ja työnjakojärjestelyjen mukaisesti. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaa viime kädessä se hallintokunta, jonka hoitoon tehtävä ja/tai omaisuus on uskottu. Yksikötasolla tulosvastuullinen esimies vastaa toiminnasta oman vastuualueensa puitteissa. Johtoryhmien tehtävänä on käsitellä ja virastotasolla koordinoida järjestelyjä.

Riskienhallinnan johtoryhmä koordinoi kaupunkikonsernin riskienhallintaa. Riskienhallinnan johtoryhmän tehtävä on kehittää riskienhallintaa, huolehtia riskienhallintatyön jatkuvuudesta sekä sen tekemiseen kannustamisesta. Riskienhallinnan johtoryhmä on valmisteleva ja neuvoa-antava asiantuntijaelin. Se voi antaa suosituksia riskienhallintaan liittyvissä asioissa.

Jokainen kaupunkikonsernin viranhaltija ja työntekijä toteuttaa riskienhallintaa noudattamalla ohjeita ja määräyksiä ja puuttumalla toiminnassa havaittuihin epäkohtiin. Työntekijän vastuulla voi olla esimerkiksi omaan työhön liittyvien riskien havainnointi ja raportointi esimiehelle silloin, kun työntekijä ei itse voi riskiä välittömästi poistaa tai hallita.

4. Sisäisen valvonnan ja riskeistä raportointi

Porin kaupunkikonserni on laaja organisaatio, jossa on luonnollisesti haastavaa ohjata toimialojen rajat ylittävää yhteistyötä. Riskienhallinnan työvaiheet ja erityisesti riskiraportointi tuovat tässä suhteessa kaivattua läpinäkyvyyttä ja auttavat osoittamaan organisaation rajapintoihin liittyviä ongelmia, analysoimaan ja arvioimaan niitä sekä kehittämään ratkaisuja.

Riskienhallinnan raportointi toteutetaan säännönmukaisena osana kaupungin normaalia raportointia. Raportoinnissa on tärkeää keskittyä merkittävimpiin riskeihin. Lakisääteinen velvoite on, että vuosittaisen tilinpäätöksen yhteydessä annetaan arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä selonteko riskienhallinnan järjestämisestä.

Kuntalain 73 § mukaan tilintarkastajan yhtenä tehtävänä on tarkastaa onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kaupunginhallituksen alainen sisäinen tarkastus suorittaa operatiivisella tasolla systemaattista valvontaa koko kaupunkikonsernin laajuudessa. Sisäinen tarkastus käsittelee ja arvioi kaupungin riskienhallinnan tilaa säännöllisesti. Sisäinen tarkastus valvoo muun muassa riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä, riittävyttä ja tehokkuutta. Valvontatoimenpiteiden tulokset raportoidaan säännöllisesti kaupunginjohtajalle ja -hallitukselle. Käytännössä sisäisen tarkastuksen toiminto on sijoitettu tarkastuslautakunnan alaiseen tarkastustoimistoon.

Riskienhallinnan tilaa seurataan aktiivisesti osana päivittäistä johtamista. Seurantajärjestelmä kehitetään tarkoituksenmukaiseksi ja toimintaan nähden riittävän kattavaksi.

Sisäisen valvonnan raportointia on esimerkiksi talousarvion seuranta. Kullakin tulosalueella seurataan säännöllisesti talousarvion toteutumista ja laaditaan omaa taloutta koskeva toteumaennuste, joka esitetään ylimmälle virkamiesjohdolle ja kaupunginhallitukselle johdon raportointijärjestelmän kautta kuukausittain. Kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle tulosalueet raportoivat käyttötaloudestaan, investoinneistaan ja henkilöstömääristään kaupunkikehityksen neljännesvuosiraportissa, johon tiedot kerätään taloushallinnon toimesta.

Sisäisen valvonnan raportointiin kuuluu omalta osaltaan (myös) tytäryhteisöiden osavuosisraportointi, jota tehdään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Puolivuotisraportissa annetaan tietoja omistajaohjaukselle ja vähintään samat tiedot on annettava tilinpäätökseen liittyvässä vuosiraportoinnissa. Osavuosisraporteissa annetaan tietoja toiminnan ja talouden toteutumisesta kyseisillä ajanjaksoilla.